

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67388624, fakss 67388634, e-pasts ptac@ptac.gov.lv, www.ptac.gov.lv

AS „mogo”
Reģ. Nr.50103541751
Skanstes ielā 50
Rīgā, LV-1013

LĒMUMS
patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā
Rīgā

12.06.2018.

Nr. 11-pk

Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 51.pants nosaka, ka *administratīvo lietu izskata iestāde atbilstoši savai kompetencei, kas tai piešķirta ar normatīvo aktu*. Tādējādi Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC) savas kompetences ietvaros un pēc savas iniciatīvas, pamatojoties uz Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma (turpmāk – NKAL) 15.panta pirmās daļas 1.punktu, kas nosaka, ka *uzraudzības iestāde veic komercprakses uzraudzību atbilstoši iestādes noteiktajām uzraudzības prioritātēm, izvērtējot iespējamā pārkāpuma ietekmi uz patērētāju kolektīvajām interesēm, kā arī nodrošinot līdzsvarotu komercprakses īstenošanu darbības uzraudzību pēc savas iniciatīvas, tai skaitā pamatojoties uz personas iesniegumu atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likumam* (turpmāk – PTAL), ir izvērtējis AS „Mogo” (turpmāk – Sabiedrība) īstentās komercprakses, patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtēšana pirms patērētāja kredītēšanas līguma noslēgšanas, atbilstību PTAL un NKAL prasībām.

[1] PTAC uzraudzības projekta “*Patērētāju tiesību reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība, īstenojot patērētāju maksātspējas izvērtēšanu patērētāju kredītēšanas jomā*” (turpmāk – Projekts) ietvaros 2017.gada 9.jūnijā uzsāka izvērtēt Sabiedrības īstentās komercprakses, izvērtējot patērētāju spēju atmaksāt aizdevumu, atbilstību PTAL 8.panta 4.¹ daļai.

[2] 2017.gada 19.jūnijā PTAC nosūtīja Sabiedrībai vēstuli Nr.3.3.-7/4101/F-197, kurā pieprasīja sniegt informāciju par noslēgtajiem jaunajiem patērētāju kredītēšanas līgumiem laika periodā no 2017.gada 1.marta līdz 2017.gada 31.martam un patērētāju maksātspējas vērtēšanas kārtību (procedūru), kas bija spēkā 2017.gada martā.

2017.gada 20.jūlijā PTAC saņēma Sabiedrības 2017.gada 19.jūlija vēstuli Nr.2017/og/192 ar pielikumā pievienotu informāciju par izsniegtajiem kredītiem 2017.gada martā un Sabiedrības pieņemto iekšējo procedūru “Mogo. Kredītu izsniegšanas politika, Versija:Dec2016” (turpmāk – Kārtība).

[3] Tā kā viens no Projektā izvirzītajiem mērķiem bija veikt pārbaudes par 2017.gadā veiktiem darījumiem un nepieciešamības gadījumā veikt pārbaudes arī patērētāju kredītēšanas pakalpojuma sniedzēju pakalpojuma sniegšanas vietās, pārliecinoties par patērētāju kredītēšanas pakalpojuma sniedzēju izstrādāto maksātspējas izvērtēšanas kārtību ievērošanu, 2017.gada 17.augustā PTAC amatpersonas veica pārbaudi Sabiedrības birojā Skanstes ielā 50,

Rīgā, par ko tika sastādīts akts Nr. PTUF-189/1. PTAC amatpersonas pārbaudīja Sabiedrības īstenoto praksi, kas saistīta ar kredīta ņēmēju maksāspējas izvērtēšanas atbilstību PTAL 8.panta 4.¹ daļai.

Tika veikta pārbaude 10 kredītlietās, kur Sabiedrība bija noslēgusi aizdevuma līgumus 2017.gada martā. Pārbaudei tika izvēlēti aizdevumi no Sabiedrības iesūtītā saraksta, kuru statuss uz datu sagatavošanas brīdi bija kavēts vai nodots piedziņai.

PTAC konstatēja, ka Sabiedrība izsniedz auto līzingu kredītus, patērētāju spēju atmaksāt aizdevumu kredītspeciālisti pārbauda manuāli, izvērtējot patērētāja sniegto informāciju, patērētāja iepriekšējo kredītvēsturi un maksājumu disciplīnu gan pie Sabiedrības, gan pārbaudot ziņas par nenokārtotām saistībām 7 (septiņu) ārpustiesas parādu atguvēju datu bāzēs, par ienākumiem intergrētajā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) datu bāzē, kā arī pieprasot iesniegt patērētāja bankas(-u) konta (-u) izdrukas.

PTAC detalizēti pārbaudīja sekojošas kredītlietas:

- 1) auto līzings, aizdevuma līgums Nr.FL30032017/0232, izsniegts vienā maksājumā 2017.gada 30.martā ar sākotnējo atmaksas termiņu 2023.gada 30.martā, aizdevuma summa 6578,00 EUR, uz datu sagatavošanas brīdi kredīts nodots piedziņai, patērētājs 34 gadus vecs (turpmāk – Kredītlieta Nr.1);
- 2) auto līzings, aizdevuma līgums Nr.L31032017/0047, izsniegts vienā maksājumā 2017.gada 31.martā ar sākotnējo atmaksas termiņu 2023.gada 31.martā, aizdevuma summa 7353,00 EUR, uz datu sagatavošanas brīdi kredīts kavēts, patērētājs 30 gadus vecs (turpmāk – Kredītlieta Nr.2);
- 3) auto līzings, aizdevuma līgums Nr.L23032017/0034, izsniegts vienā maksājumā 2017.gada 23.martā ar sākotnējo atmaksas termiņu 2022.gada 23.martā, aizdevuma summa 10750,00 EUR, uz datu sagatavošanas brīdi kredīts nodots piedziņai, patērētājs 31 gadu vecs (turpmāk – Kredītlieta Nr.3);
- 4) auto līzings, aizdevuma līgums Nr.FL22032017/0082, izsniegts vienā maksājumā 2017.gada 22.martā ar sākotnējo atmaksas termiņu 2023.gada 22.martā, aizdevuma summa 7430,40 EUR, uz datu sagatavošanas brīdi kredīts kavēts, patērētājs 32 gadus vecs (turpmāk – Kredītlieta Nr.4);
- 5) auto līzings, aizdevuma līgums Nr.FL17032017/0037, izsniegts vienā maksājumā 2017.gada 17.martā ar sākotnējo atmaksas termiņu 2023.gada 17.martā, aizdevuma summa 7041,60 EUR, uz datu sagatavošanas brīdi kredīts kavēts, patērētājs 28 gadus vecs (turpmāk – Kredītlieta Nr.5);
- 6) auto līzings, aizdevuma līgums Nr.FL09032017/0046, izsniegts vienā maksājumā 2017.gada 9.martā ar sākotnējo atmaksas termiņu 2023.gada 9.martā, aizdevuma summa 7484,40 EUR, uz datu sagatavošanas brīdi kredīts kavēts, patērētājs 26 gadus vecs (turpmāk – Kredītlieta Nr.6);
- 7) auto līzings, aizdevuma līgums Nr.L08032017/0120, izsniegts vienā maksājumā 2017.gada 8.martā ar sākotnējo atmaksas termiņu 2021.gada 8.oktobrī, aizdevuma summa 6458,40, uz datu sagatavošanas brīdi kredīts nodots piedziņai, patērētājs 23 gadus vecs (turpmāk – Kredītlieta Nr.7);
- 8) auto līzings, aizdevuma līgums Nr.L07032017/0069, izsniegts vienā maksājumā 2017.gada 7.martā ar sākotnējo atmaksas termiņu 2021.gada 7.martā, aizdevuma summa 10750,00 EUR, uz datu sagatavošanas brīdi kredīts nodots piedziņai, patērētājs 28 gadus vecs (turpmāk – Kredītlieta Nr.8);
- 9) auto līzings, aizdevuma līgums Nr.FL03032017/0149, izsniegts vienā maksājumā 2017.gada 3.martā ar sākotnējo atmaksas termiņu 2022.gada 3.martā, aizdevuma summa 6706,80 EUR, uz datu sagatavošanas brīdi kredīts kavēts, patērētājs 29 gadus vecs (turpmāk – Kredītlieta Nr.9);
- 10) auto līzings, aizdevuma līgums Nr.FL09032017/0127, izsniegts vienā maksājumā 2017.gada 9.martā ar sākotnējo atmaksas termiņu 2022.gada 9.martā, aizdevuma

summa 6609,60 EUR, uz datu sagatavošanas brīdi kredīts kavēts, patērētājs 54 gadus vecs (turpmāk – Kredītlīta Nr.10).

Klātienes pārbaudē PTAC lūdza Sabiedrību sniegt informāciju par veikto patērētāja maksātspējas izvērtēšanu pirms minēto kredītu piešķiršanas. PTAC konstatēja, ka Sabiedrība veic patērētāju maksātspējas izvērtēšanu, ņemot vērā paša patērētāja sniegto informāciju par ikmēneša ienākumu apmēru un pamatojoties uz VSAA izziņās un banku kontu pārskatos redzamo informāciju par pēdējiem trim mēnešiem. Ikmēneša ienākumu noteikšanai tiek ņemti vērā arī tādi patērētāja ienākumi, kas konta apgrozījuma pārskatos parādās kā paša potenciālā aizņēmēja veiktās iemaksas, citi saņemtie maksājumi un/vai avanss saimnieciskiem norēķiniem. Kontu pārskatos visi redzamie ienākumi tiek uzskatīti par līdzekļiem, ko patērētājs tiesīgs izmantot pašpatēriņam. Sabiedrība klātienes pārbaudes laikā informēja PTAC, ka gadījumos, kad patērētāja paša deklarētie ienākumi atšķiras no VSAA vai konta pārskatā redzamajiem ienākumiem, Sabiedrība maksātspējas izvērtēšanā par primāro uzskata patērētāja sniegto informāciju.

Lietas izskatīšanas gaitā PTAC konstatēja, ka:

- patērētāja parādsaistības pēc nepieciešamības tiek pārbaudītas 7 (septiņu) ārpustiesas parādu atguvēju datu bāzēs;

- uz PTAC klātienes pārbaudes brīdi Sabiedrībai nebija noslēgti sadarbības līgumi ar nevienu no licencētiem kredītinformācijas birojiem - ne AS “Kredītinformācijas birojs”, ne SIA “Crefo rating”, tādejādi Sabiedrībai nav pieejami neatkarīgi informācijas avoti par citām patērētāju kredītsaistībām.

[4] PTAC konstatējis sekojošus rezultātus par 10 kredītlietu izvērtēšanu:

	Nr.1	Nr.2	Nr.3	Nr.4	Nr.5	Nr.6	Nr.7	Nr.8	Nr.9	Nr.10
jauns vai klients ar esošu kred.vēst.	jauns	jauns	jauns	jauns	esošu kred.vēst.	jauns	jauns	esošu kred.vēst.	jauns	jauns
aizdevuma summa	6578,00	7353,00	10750,00	7430,40	7041,60	7484,40	6458,40	10750,00	6706,80	6609,60
ikmēneša neto ienākumi, no kuriem Sabiedrība aprēķinājusi pieļaujamo mēneša maksājumu	1150,00	2000,00	2600,00	2500,00	1500,00	1200,00	1000,00	1500,00	1400,00	800,00
Sabiedrības noteiktais maksimālais ikmēneša maksājuma limits	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]
Sabiedrības noteiktais maksimālais ikmēneša maksājuma limits procentos pret ienākumiem	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]	[..]
patērētāja paša deklarētās vai Sabiedrības konstatētās citas saistības	0,00	0,00	0,00	200,00	208,27	50,00	0,00	150,00	0,00	nav ņemtas vērā
ikmēneša maksājums saskaņā ar aizdevuma līgumu	245,79	193,58	309,26	195,62	185,38	254,87	271,29	350,47	192,94	190,14
patērētāja esošās saistības + Sabiedrības noteiktās ikmēneša maksājums	245,79	193,58	309,26	395,62	393,65	304,87	271,29	500,47	192,94	190,14
ikmēneša neto ienākumi atbilstoši ienākumus apliecinājošiem dokumentiem	610,00	2000,00	2600,00	2500,00	1190,00	1200,00	783,53	nav nosakāmi	528,00	nav nosakāmi
ienākumus apliecināošs dokuments	VSAA izziņa	konta apgrozījuma pārskats	konta apgrozījuma pārskats	konta apgrozījuma pārskats	VSAA izziņa	konta apgrozījuma pārskats	konta apgrozījuma pārskats	VSAA izziņa	VSAA izziņa	konta apgrozījuma pārskats
patērētāja kopējās saistības pret pierādāmajiem ienākumiem	40,29%	9,68%	11,89%	15,82%	33,08%	25,41%	34,62%	nav nosakāmi	36,54%	nav nosakāmi
kredīta statuss uz PTAC pārbaudes brīdi klātienē	nodots piedziņai	kavē 17 dienas	nodots piedziņai	nodots piedziņai	nodots piedziņai	kavē 39 dienas	nodots piedziņai	restrukturizēts, pagarinot term. un samazinot ikmēneša maksājumu	nodots piedziņai	kavē 39 dienas

[4.1] Pārbaudītas 10 kredītlītas, no kurām:

[4.1.1] 2 (divos) gadījumos (Kredītlieta Nr.5 un Kredītlieta Nr.8) Sabiedrība 2017.gada martā ir piešķīrusi aizdevumu patērētājiem, kuriem jau ir bijusi kredītvēsture Sabiedrībā, 8 (astoņos) gadījumos – jauniem klientiem;

[4.1.2] uz PTAC pārbaudes brīdi klātienē 6 (sešās) no pārbaudē ietvertajām Kredītlietām līgumi ir laužti un notiek parāda piedziņas process (Kredītlieta Nr.1, Kredītlieta Nr.3, Kredītlieta Nr.4, Kredītlieta Nr.5, Kredītlieta Nr.7 un Kredītlieta Nr.9), 1 (vienā) gadījumā līgums ir restrukturizēts (Kredītlieta Nr.8), nosakot garāku atmaksas termiņu un samazinot ikmēneša maksājuma lielumu, 3 (trijos) gadījumos saistības no patērētāju puses tiek pildītas ar kavējumiem no 17 līdz 39 dienām (Kredītlieta Nr.2, Kredītlieta Nr.6 un Kredītlieta Nr.10).

[4.2] Izvērtējot Sabiedrības veikto patērētāja spējas atmaksāt kredītu novērtējumu 10 kredītlietās, konstatēti šādi pārkāpumi:

[4.2.1] 1 (vienā) gadījumā (Kredītlieta Nr.10) lēmuma pieņemšanai patērētājam lūgts piesaistīt galvnieku, un tikai informācija par galvnieka ienākumiem un saistībām ir ņemta vērā, nosakot maksimāli pieļaujamo ikmēneša maksājuma limitu, neizvērtējot aizņēmēja ienākumus un saistības. Aizņēmējam nebija nekādu ienākumu, kas apliecinātu viņa spēju izpildīt saistības.

[4.2.2] Vērtējot patērētāja spēju atmaksāt aizdevumu Kredītlietā Nr.1, Sabiedrība ir piešķīrusi aizdevumu patērētājam, kuram VSAA izziņā vidējie ikmēneša ienākumi (bruto) ir 871 EUR (reizinot ar koeficientu 0,7 (aptuvenā neto ienākumu attiecība pret bruto ienākumiem 2017.gadā atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem vispārīgā gadījumā (patērētājs tiek nodarbināts ar nodokļa grāmatiņu, patērētājam nav reģistrēts apgādājama), atbilst aptuveni 610 EUR neto). Patērētājam ikmēneša maksājums konkrētajā lietā ir noteikts **245,79 EUR jeb** aptuveni **40,29%** no pierādāmajiem ienākumiem. Sabiedrībai, ievērojot izstrādātās Kārtības maksāspējas vērtēšanas trešā soļa 3.punktu, kurš nosaka: "[.]", Kredītlietā Nr.1 piešķiramā aizdevuma ikmēneša maksājums, vadoties no ienākumu apliecinājošiem dokumentiem, kas bija Sabiedrības rīcībā, nedrīkstēja pārsniegt **[.] EUR [.]**.

Sabiedrība, pieņemot lēmumu par aizdevuma piešķiršanu kā patērētāja ienākumus pieņēmusi paša patērētāja deklarētos 1150 EUR, nosakot maksimāli pieļaujamo ikmēneša maksājuma limitu **460,00 EUR jeb 40%** no paša patērētāja deklarētajiem ienākumiem. Sabiedrības piešķirtā ikmēneša maksājuma limits pārsniedz Sabiedrības Kārtības trešā soļa 3.punktā noteikto kritēriju attiecībā uz pierādāmajiem ienākumiem **[.] reizes [.]**. Sabiedrības līgumā noteiktā maksājuma lielums pārsniedz patērētājam piešķiramā ikmēneša maksājumu limitu, vadoties no pierādāmajiem ienākumiem **1,3 reizes (245,79/183)**. Patērētājs pēc trīs maksājumu veikšanas pārstājis pildīt saistības, parāds nodots piedziņai.

[4.2.3] Vērtējot patērētāja spēju atmaksāt aizdevumus Kredītlietā Nr.7, Sabiedrība ir piešķīrusi aizdevumu patērētājam, kuram konta apgrozījuma pārskatā vidējie ikmēneša ienākumi par pēdējiem trim mēnešiem ir aprēķināmi 784 EUR. Patērētājam ikmēneša maksājums noteikts **271,29 EUR jeb** aptuveni **34,60 %** no pierādāmajiem ienākumiem. Sabiedrībai, ievērojot izstrādātās Kārtības maksāspējas vērtēšanas trešā soļa 3.punktu, Kredītlietā Nr.7 piešķiramā aizdevuma ikmēneša maksājums, vadoties no ienākumu apliecinājošiem dokumentiem, kas bija Sabiedrības rīcībā, nedrīkstēja pārsniegt **[.] EUR [.]**. Sabiedrība, pieņemot lēmumu par aizdevuma piešķiršanu, kā patērētāja ienākumus pieņēmusi paša patērētāja deklarētos 1000 EUR, nosakot maksimāli pieļaujamo ikmēneša maksājuma limitu **[.] EUR jeb [.] %** no paša patērētāja deklarētajiem ienākumiem. Sabiedrības piešķirtā ikmēneša maksājuma limits pārsniedz Sabiedrības Kārtības trešā soļa 3.punktā noteikto kritēriju attiecībā uz pierādāmajiem ienākumiem **[.] reizes [.]**. Sabiedrības līgumā noteiktā maksājuma lielums pārsniedz patērētājam piešķiramā ikmēneša maksājumu limitu, vadoties no pierādāmajiem ienākumiem **[.] reizes [.]**. Patērētājs pēc trīs maksājumu veikšanas pārstājis pildīt saistības, parāds nodots piedziņai.

[4.2.4] Vērtējot patērētāja spēju atmaksāt aizdevumus Kredītlietā Nr.9, Sabiedrība ir piešķirusi aizdevumu patērētājam, kuram VSAA izziņā vidējie ikmēneša ienākumi (bruto) par pēdējiem trim mēnešiem ir 754 EUR (reizinot ar koeficientu 0,7, atbilst aptuveni 528 EUR neto). Patērētājam ikmēneša maksājums noteikts **192,94 EUR jeb** aptuveni **36,54%** no pierādāmajiem ienākumiem. Sabiedrībai, ievērojot izstrādātās Kārtības maksāspējas vērtēšanas trešā soļa 3.punktu, Kredītlietā Nr.9 piešķiramā aizdevuma ikmēneša maksājums, vadoties no ienākumu apliecinājošiem dokumentiem, kas bija Sabiedrības rīcībā, nedrīkstēja pārsniegt **[..] EUR [..]**. Sabiedrība, pieņemot lēmumu par aizdevuma piešķiršanu kā patērētāja ienākumus pieņēmusi paša patērētāja deklarētos 1400 EUR, nosakot maksimāli pieļaujamo ikmēneša maksājuma limitu **560 EUR jeb 40%** no paša patērētāja deklarētajiem ienākumiem. Sabiedrības piešķirtā ikmēneša maksājuma limits pārsniedz Sabiedrības Kārtības trešā soļa 3.punktā noteikto kritēriju attiecībā uz pierādāmajiem ienākumiem **[..] reizes [..]**. Sabiedrības līgumā noteiktā maksājuma lielums pārsniedz patērētājam piešķiramā ikmēneša maksājumu limitu, vadoties no pierādāmajiem ienākumiem **[..] reizes [..]**. Patērētājs pārstājis pildīt saistības, parāds nodots piedziņai.

[4.2.5] Vērtējot patērētāja spēju atmaksāt aizdevumu Kredītlietā Nr.5, Sabiedrība ir piešķirusi aizdevumu patērētājam, kuram VSAA izziņā vidējie ikmēneša ienākumi (bruto) ir 1700 EUR (reizinot ar koeficientu 0,7, atbilst 1190 EUR neto). Sabiedrība, pieņemot lēmumu par aizdevuma piešķiršanu patērētājam, par patērētāja ienākumu lielumu pieņēmusi paša patērētāja deklarētos 1500 EUR un noteikusi maksimāli pieļaujamo ikmēneša maksājuma limitu **680,00 EUR jeb** aptuveni **45,33%** no paša patērētāja deklarētajiem ienākumiem, jeb aptuveni **57,14% no pierādāmajiem ienākumiem**. Sabiedrības piešķirtā ikmēneša maksājuma limits pārsniedz Sabiedrības Kārtības trešā soļa 4.punktā, kurš nosaka: “[..]”, Kredītlietā Nr.5 piešķiramā aizdevuma ikmēneša maksimālais limits, vadoties no ienākumu apliecinājošiem dokumentiem, kas bija Sabiedrības rīcībā, nedrīkst pārsniegt **[..] EUR [..]**. Faktiski patērētājam ikmēneša maksājums noteikts 185,38 EUR. Ņemot vērā Sabiedrības rīcībā esošo informāciju par citām patērētāja ikmēneša saistībām 208,27 EUR apmērā, kopējās patērētāja saistības ir 33,08% no pierādāmajiem ienākumiem, tādejādi faktiski saistību attiecība pret pierādāmajiem ienākumiem ir ievērota. Tomēr, ņemot vērā to, ka Sabiedrība pieļaujamo ikmēneša maksājuma limitu ir noteikusi 45,33% no ienākumiem, kritēriju attiecībā uz pierādāmajiem ienākumiem, kas pārsniedz pieļaujamos **[..] %**, konstatējams, ka pastāvēja patērētāja pārmērīgas kredīšanas risks, tā kā tiek ņemti vērā paša patērētāja norādīti, bet nepierādīti ienākumi. Patērētājs pēc trīs maksājumu veikšanas pārstājis pildīt saistības, parāds nodots piedziņai.

[4.3] Vērtējot patērētāja spēju atmaksāt aizdevumus Kredītlietā Nr.10, Sabiedrība ir piešķirusi aizdevumu patērētājam, kuram **nav pierādāmo regulāro ienākumu saskaņā ar bankas konta apgrozījuma pārskatu**. Sabiedrība lēmuma pieņemšanā vadījies no apsvērumiem, ka aizņēmējs spējis piesaistīt galvnieku, par kura regulārajiem ienākumiem uzskatīti ieskaitījumi bankas kontā par īri un paša galvnieka veiktās iemaksas kontā 800 EUR apmērā. Patērētājam ikmēneša maksājums noteikts **190,14 EUR jeb 23,77%** no galvnieka ienākumiem. Uz PTAC pārbaudes brīdi klātienē kredīta maksājums tiek kavēts 39 dienas.

Attiecībā uz apstākli, ka Sabiedrība Kredītlietā Nr.10 ir pieņēmusi lēmumu piešķirt aizdevumu patērētājam, kurš nav spējis uzrādīt ienākumus vispār, pamatojoties tikai uz kredīta ņēmēja galvnieka bankas konta apgrozījuma pārskatu, PTAC uzsver, ka galvojums ir saistību pastiprinājuma veids (Civillikuma 1691.pants), kas ir *ar līgumu uzņemts pienākums atbildēt kredītoram par trešās personas parādu, neatsvabinot tomēr pēdējo no viņas parāda* (Civillikuma 1692.pants). *“Saistības pastiprināšanas līdzekļi nedod pilnīgu drošību, kas saistība tiks izpildīta vai ka pārkāpuma gadījumā kredītors iegūs atbilstīgu apmierinājumu (zaudējumu atlīdzību, lietas aizstāšanu ar citu. Var rasties situācija, ka ne tikai parādnieks, bet arī galvnieks nav spējīgs dzēst parādu. (..) “Galvojums ir ar līgumu uzņemta akcesora saistība, kura pastāv blakus kādai citai saistībai (galvenajai saistībai). (..)”.* (K.Torgāns: Saistību tiesības. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra, 2014, 87. un 89.lpp).

Galvenā saistība konkrētajā gadījumā ir izrietoša no aizdevumu līguma, kura puses ir Sabiedrība un aizņēmējs un kura spēju atmaksāt kredītu Sabiedrībai saskaņā ar PTAL 8.panta (4¹) daļā noteikto ir jāvērtē. Galvinieks var tikt pielīgts tikai kā “saistību nodrošinājums” un viņa spēja atmaksāt kredītu ir vērtējama papildus. Līdz ar arī Kredītlietas Nr.10 gadījumā Sabiedrība nav ievērojusi PTAL 8.panta (4¹) daļu.

[4.4] Pārbaudes laikā Sabiedrība sniedza informāciju, ka kredītu izskatīšanas procesā un potenciālā aizņēmēja maksātspējas izvērtēšanā vadās no iepriekšējas pieredzes un sajūtām par patērētāja turpmāko rīcību aizdevuma atmaksā, izvērtējot patērētāja spēju atmaksāt aizdevumu individuāli. Gadījumos, kad Sabiedrības rīcībā ir dati no publiskajām datu bāzēm par klienta oficiāli deklarētajiem ienākumiem, kuri ir mazāki par patērētāja paša deklarētajiem, aizpildot aizdevuma pieteikumu, Sabiedrība maksātspējas vērtēšanai pieņem un akceptē patērētāja paša deklarētos ienākumus, proti lielākos, taču dokumentāri neapstiprinātos, tādejādi neievērojot izstrādāto iekšējo kārtību un nosakot maksimālo pieļaujamo ikmēneša maksājumu, ņemot vērā nepārbaudītus ienākumus.

[5] 2017.gada 30.augustā PTAC nosūtīja Sabiedrībai vēstuli Nr.3.3.-7/5916/F-197, kurā norādīja uz PTAC konstatētajiem pārkāpumiem, t.sk. patērētāja pašdeklarēto ienākumu akceptēšanu un aizdevuma piešķiršanu patērētājam bez ienākumiem, balstoties tikai uz galvinieka konta apgrozījuma pārskatu, un pieprasīja Sabiedrībai līdz 2017.gada 18.septembrim iesniegt skaidrojumu par pārbaudes laikā konstatēto un iesniegt pierādījumus vai priekšlikumus par konstatēto neatbilstību novēršanu vai termiņu, līdz kuram konstatētās neatbilstības tiks novērstas.

2017.gada 6.oktobrī PTAC saņēma Sabiedrības 2017.gada 6.oktobra vēstuli Nr.87/2017 (turpmāk – Vēstule1), kurā Sabiedrība norāda, ka, izsniedzot kredītu patērētājiem, nepaļaujas tikai uz paša patērētāja apliecinājumiem, bet šaubu gadījumā pieprasa papildus skaidrojumu par iespējamiem ienākumiem, tai skaitā darījumu apliecināšus dokumentus, pēc kuriem tiek gūti ienākumi. Sabiedrība skaidro, ka, lai izvērtētu patērētāja spēju atmaksāt kredītu, Sabiedrība ņem vērā: a) nodrošinājuma, t.i. transportlīdzekļa vērtību; b) patērētāja ienākumu un kredītsaistību attiecību. Tikai tad, ja Sabiedrība uzskata, ka transportlīdzekļa vērtība nodrošina izsniedzamā kredīta atmaksu, Sabiedrība uzsāk patērētāja ienākumu un kredītsaistību attiecību vērtēšanu, atbilstoši kurai tiek pārbaudīta vispārīga informācija par patērētāju, līdz šim veikto maksājumu disciplīnas pārbaude, kā arī tā ienākumu un saistību pārbaude. Attiecībā uz ienākumu un saistību pārbaudi, kā minimālais informācijas iegūšanas avots norādīts patērētāja norādītie ienākumi. Sabiedrība atzīmē, ka šādu informācijas iegūšanas veidu ir apstiprinājis arī PTAC. Papildus Sabiedrība izvērtē patērētāja vēsturisko saistību izpildi un disciplīnu (ja tādas ir), kā arī nosaka patērētāja kredītreitingus, kuru analīzei tiek izmantoti visi patērētāja sniegtie dati, ziņas par transportlīdzekli, kā arī ārējās datubāzēs pieejamā informācija par patērētāju.

Vēstulē1 Sabiedrība paskaidro, ka: *“Lai arī PTAC ir aicinājis Mogo patērētāja ikmēneša ienākumus noteikt, izmantojot tam dokumentāli apstiprinātus faktus, Mogo norāda, ka, izsniedzot kredītu patērētājiem, tam nākas ņemt vērā arī patērētāju pašu deklarētos ienākumus, jo tie visprecīzāk ataino faktisko patērētāja maksātspēju.*

Nav šaubu, ka daļai patērētāju maksātspēju citustarpā veido neoficiālie ienākumi. Par minēto liecina arī pieejamā statistika: ģēnu ekonomikas īpatsvars Latvijā 2016. gadā bija 20,3% no iekšzemes kopprodukta (IKP), no kā būtiskākās komponentes ir neuzrādītie ienākumi (42,1%), aplokšņu algas (40,2%) un neuzrādītie darbinieki (17,7%), (Arnis Sauka, “Ģēnu ekonomika Baltijas valstīs 2009-2016”, 2017). Tā kā minētie ienākumi netiek atspoguļoti ne VSAA izziņās, ne arī bankas konta izdrukās, Mogo nav iespējams saņemt dokumentārus pierādījumus par patērētāja neoficiālajiem ienākumiem. Tomēr, ņemot vērā augstāk minēto tendenci, atbilstoši kurai, neuzrādītie ienākumi pastāv, Mogo skata arī šādus ienākumus kā vienu no patērētāja maksātspējas pierādījumiem.”

[6] Izvērtējot Sabiedrības sniegtos skaidrojumus, PTAC norāda:

- PTAC apstiprinātās “Vadlīnijas patērētāju spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanai kredītu

devējiem, kas neatbilst kredītiestādes statusam” ir rekomendācija, kas sniedz komersantiem informāciju par iestādes interpretāciju, kā izpildīt likumā noteiktos pienākumus. Pretēji Sabiedrības norādītajam, Vadlīnijas tika gatavotas visai nebanku kredītēšanas nozarei, kuras uzraudzība ir PTAC pārziņā, tās netika gatavotas ātro kredītu nozarei, kā to norāda Sabiedrība;

- PTAC nesaskaņo un neapstiprina iesniegtās maksātspējas vērtēšanas kārtības, bet tikai pirmšķietami novērtē to iespējamu neatbilstību PTAL, tā kā tikai tekstu izlasot, bet neveicot faktisku pārbaudi nav iespējams novērtēt faktisku kārtības atbilstību noteiktajām prasībām;

- konstatē, ka Sabiedrība atzīst to, ka tā uzskata un ņem vērā maksātspējas vērtēšanā kā patērētāja ienākumus – patērētājam piederošas kustamas, nekustamas mantas vērtību, - *“Tā kā patērētājam piederošu mantu nepieciešamības gadījumā var atsavināt, tā gūstot nepieciešamos līdzekļus kredīta atmaksai, nav šaubu, ka patērētājam piederošā manta veido tā ienākumus un ietekmē maksātspēju”*;

- konstatē, ka Sabiedrība atzīst to, ka ņem vērā patērētāju pašu deklarētos neoficiālos ienākumus, to pamatojot ar ēnu ekonomikas īpatsvaru Latvijā;

- konstatē, ka Sabiedrība atsakās pieņemt un savā komercpraksē ieviest PTAC rosinātos uzlabojumus patērētāju maksātspējas vērtēšanā (pilnveidot un/vai precizēt vidējo ikmēneša ienākumu noteikšanas modeli, izstrādāt aizdevuma pieprasījuma izskatīšanas slēdziena formu, kurā gadījumos, kad par ienākumu apliecināšanu dokumentu uzskata bankas konta apgrozījuma pārskatu, ņem vērā ne vien kontā redzamās ienākošās naudas summas, bet analizē arī naudas līdzekļu izlietojumu, nodalot patērētāja pašpatēriņam izmantojamo summu, nepiešķirt aizdevumus patērētājiem, balstoties tikai uz galvnieka ienākumiem), norādot, ka attiecīgo pasākumu veikšana var radīt ievērojamu Sabiedrības kredītņēmēju skaita sarukumu, kā arī traucēs patērētājiem, kuru faktiskie ienākumi pārsniedz dokumentāri pierādāmos ienākumus, saņemt kredītus.

[7] 2018.gada 6.aprīlī PTAC nosūtīja Sabiedrībai vēstuli Nr.3.3.-7/2852/F-197 (turpmāk – Vēstule2), kurā norādīja uz PTAC konstatēto pārkāpumu, lūdza iesniegt normatīvajos aktos noteiktā kārtībā apliecinātu Sabiedrības 2017.gada pārskata „Peļņas vai zaudējumu aprēķina” kopiju un dalībnieku sapulces protokola izrakstu ar lēmumu par gada pārskata apstiprināšanu, kā arī informēja, ka Sabiedrībai ir tiesības rakstveidā izteikt viedokli un argumentus administratīvajā lietā līdz 2018.gada 20.aprīlim.

2018.gada 21.aprīlī PTAC saņēma Sabiedrības 2018.gada 20.aprīļa vēstuli Nr.2018/og/117, kurā Sabiedrība izsaka lūgumu PTAC pagarināt atbildes sniegšanas termiņu līdz 2018.gada 26.aprīlim, jo Sabiedrības atbildīgā amatpersona atrodas atvaļinājumā.

2018.gada 24.aprīlī PTAC nosūtīja Sabiedrībai vēstuli Nr.3.3.-7/3372/F-197, kurā norādīja, ka PTAC pagarina Vēstulē2 noteikto termiņu attiecīgās informācijas sniegšanai līdz 2018.gada 26.aprīlim.

2018.gada 26.aprīlī PTAC saņēma Sabiedrības 2018.gada 26.aprīļa vēstuli Nr.2018/og/129, kurā Sabiedrība cita starpā informē, ka 2016.gada pārskats ir pēdējais apstiprinātais gada pārskats.

Izvērtējot PTAC rīcībā esošos lietas materiālus, PTAC informē:

[8] NKAL 1.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka darbība (uzvedība, apgalvojums, komerciāla saziņa, tirgvedība) vai bezdarbība (noklusējums), kas tieši saistīta ar tirdzniecības veicināšanu, preces (ķermeniskas vai bezķermeniskas lietas) pārdošanu vai pakalpojuma sniegšanu patērētājam, ir komercprakse. NKAL 1.panta otrā daļa paredz, ka citi šā likuma termini un jēdzieni lietoti PTAL izpratnē. Līdz ar to spējas atmaksāt kredītu izvērtēšana, pirms patērētāja kredītēšanas līguma noslēgšanas, ir komercprakse NKAL izpratnē, jo konkrētās darbības ir atzīstamas par tādām, kuras ir tieši saistītas ar Sabiedrības pakalpojumu, proti, patēriņa kredītu, sniegšanu patērētājiem.

[9] Saskaņā ar NKAL 4.panta otrās daļas 1.punktā noteikto, proti, ka komercprakse ir

negodīga, ja tā neatbilst profesionālajai rūpībai un negatīvi ietekmē vai var negatīvi ietekmēt tāda vidusmēra patērētāja vai tādas vidusmēra patērētāju grupas ekonomisko rīcību, kam šī komercprakse adresēta vai ko tā skar, savukārt NKAL 6.pants, skaidrojot profesionālās rūpības jēdzienu, nosaka, ka komercpraksi uzskata par profesionālajai rūpībai neatbilstošu, ja tā netiek veikta ar tāda līmeņa prasmi un rūpību, ko patērētājs var pamatoti sagaidīt un kas atbilst attiecīgajā saimnieciskās vai profesionālās darbības jomā vispāratzītai godīgai tirgus praksei un labas ticības principam.

NKAL 7.panta pirmā daļa paredz, ka „*par patērētāja ekonomisko rīcību būtiski negatīvi ietekmējošu uzskata tādu komercpraksi, kura būtiski mazina patērētāja iespēju pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu un kuras rezultātā patērētājs var pieņemt tādu lēmumu par rīcību saistībā ar darījumu, kādu citādi nebūtu pieņēmis*”.

Tāpat NKAL 7.panta otrās daļas 2.punktā noteikts, ka „*par patērētāja pieņemtu lēmumu par rīcību saistībā ar darījumu jebkurā gadījumā uzskatāms patērētāja lēmums, par to, kādā veidā un ar kādiem noteikumiem iegādāties preci vai saņemt pakalpojumu*”.

[9.1] PTAC paskaidro, ka Sabiedrības īstenoto komercpraksi PTAC vērtē no vidusmēra patērētāja uztveres viedokļa, ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/29/EK (2005.gada 11.maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.2006/2004 („Negodīgas komercprakses direktīva”) (turpmāk – Direktīva), un Eiropas Kopienas tiesas (turpmāk – EKT) praksē norādītos vidusmēra patērētāja kritērijus – patērētājs, kurš ir pietiekoši zinošs un labi informēts, kā arī pietiekoši vērīgs un piesardzīgs (skat. Direktīvas preambulas 18.punkts; EKT C-112/99, 52.paragrāfs; C-44/01, 55.paragrāfs; C-356/04, 78.paragrāfs; C-381/05, 23.paragrāfs). Minētais PTAC viedoklis izriet arī no Direktīvā noteiktā: saskaņā ar Direktīvas preambulas 11.punktu, ar šo direktīvu ir sasniedzama augsta līmeņa patērētāju tiesību aizsardzība, nosakot vienotu vispārēju aizliegumu tādai negodīgai komercpraksi, kas kropļo patērētāju saimniecisko rīcību. Direktīvas 2.panta e) punkts nosaka, ka, „būtiski kropļot patērētāja saimniecisko rīcību” nozīmē izmantot komercpraksi, lai būtiski mazinātu patērētāja spējas pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu, tādējādi liekot patērētājam pieņemt tādus lēmumus par darījuma veikšanu, kādus viņš citādi nebūtu pieņēmis. Savukārt saskaņā ar Direktīvas 2.panta k) punktu „lēmums veikt darījumu” ir jebkurš patērētāja pieņemts lēmums par to, vai, kā un pēc kādiem noteikumiem veikt pirkumu, vai veikt pilnus vai daļējus maksājumus, paturēt produktu vai no tā atbrīvoties, vai attiecībā uz to izmantot līgumtiesības, neatkarīgi no tā, vai patērētājs nolemj rīkoties vai no rīcības atturēties. Iepriekš minētā Direktīvas interpretācija izriet arī no Eiropas Komisijas publicētajām Negodīgas komercprakses direktīvas vadlīnijām (skatīt, [http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/Guidance UCP Directive en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/Guidance_UCP_Directive_en.pdf)).

[9.2] Negodīgas komercprakses jēdziena vispārīga interpretācija vienīgi no gramatiskā viedokļa vai citu normatīvo aktu kontekstā nav pamatota un pietiekama (sk. *Augstākās tiesas 2014.gada 22.decembra sprieduma lietā SKA-170/14 /A420807710 9.punktu*). Pie secinājuma, ka pieteicēja ir veikusi negodīgu komercpraksi, var nonākt, vienīgi vērtējot kompleksu pieteicējas rīcību (sk. *Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 1.apriļa sprieduma lietā Nr.42254511 9.3.punktu*). Arī Eiropas Savienības tiesa ir paskaidrojusi, ka komercprakse var tikt uzskatīta par negodīgu Direktīvas 2005/29 5.panta 2.punkta izpratnē tikai tad, ja ir izpildīts dubults nosacījums, pirmkārt, tai ir jābūt pretrunā profesionālās rūpības prasībām un, otrkārt, attiecībā uz produktu būtiski jācropļo vai jāvar būtiski kropļot vidusmēra patērētāja saimniecisko rīcību. Šajā kontekstā ir jāatgādina, ka saskaņā ar šīs direktīvas preambulas 18.apsvērumu novērtējuma kritērijs ir pietiekami labi informēts, kā arī pietiekami vērīgs un piesardzīgs vidusmēra patērētājs, ievērojot sociālos, kultūras un valodas faktoros (sk. *Eiropas Savienības tiesas 2016.gada 7.septembra sprieduma lietā Nr.C-310/15 32.punktu*).

[9.3] PTAC uzsver, ka Sabiedrībai, īstenojot komercpraksi, ir jāņem vērā, ka par profesionālai rūpībai atbilstošu un par godīgu uzskatāma komercprakse, kas tiek veikta ar tāda līmeņa prasmi un rūpību, ko patērētājs var pamatoti sagaidīt un kas atbilst attiecīgajā saimnieciskās vai profesionālās darbības jomā vispārārtīgai godīgai tirgus praksei un labas ticības principam. Viens no būtiskākajiem kritērijiem komercprakses vērtēšanai ir vispārārtīta godīga tirgus prakse noteiktā jomā, kas prasa uzņēmējiem veikt savas darbības profesionalitāti un godīgi no saprātīgas personas skatpunkta (sk. Vītoliņa B. Patērētāju tiesību aizsardzības pamati. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2015.gads, 211.lpp). Viens no būtiskiem kritērijiem, lai praksi atzītu par profesionālai rūpībai atbilstošu, ir tās atbilstība normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, tai skaitā patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtēšana atbilstoši PTAL.

PTAL 8.panta (4¹) daļa nosaka: *“Pirms patērētāja kredītēšanas līguma noslēgšanas kredīta devējs izvērtē patērētāja spēju atmaksāt kredītu, pamatojoties uz pietiekamu informāciju, kas saņemta no patērētāja, un, ja nepieciešams, uz ziņām no atbilstoši normatīvajiem aktiem personas datu apstrādei izveidotām datubāzēm par personas ienākumiem un maksājumu saistību izpildi, kuras iegūtas normatīvajos aktos par fizisko personu datu aizsardzību un piekļuvi datubāzēm noteiktajā kārtībā [..]”*.

PTAL 8.panta (4⁴) daļa nosaka: *“Izpildot šā panta 4.¹ un 4.² daļā noteikto pienākumu, kredīta devējam ir pienākums pieprasīt, iegūt un izvērtēt informāciju par patērētāja ienākumiem un izdevumiem pienākuma izpildei atbilstošā apjomā. Patērētājam ir pienākums pēc kredīta devēja pieprasījuma sniegt informāciju par saviem ienākumiem un izdevumiem. Kredīta devējs ir tiesīgs piešķirt kredītu tikai pēc tam, kad tas izvērtējis patērētāja spēju atmaksāt kredītu un izvērtējums liecina, ka kredīta saistības, visticamāk, tiks izpildītas saskaņā ar līguma noteikumiem [..]”*. Savukārt PTAL 8.panta piecpadsmitā daļa paredz, ka: *“Izstrādājot patērētāju kredītēšanas pakalpojumus, piešķirot kredītus, sniedzot kredīta starpniecības pakalpojumus, dodot padomu, sniedzot papildu pakalpojumus saistībā ar kredītēšanas pakalpojumu patērētājiem vai izpildot kredītēšanas līgumā minētās saistības, kredīta devējs, kredīta starpnieks vai kredīta starpnieka pārstāvis rīkojas godīgi, taisnīgi, pārredzami un profesionāli, ņemot vērā patērētāja tiesības un intereses.”*

Attiecībā uz to, ka Sabiedrība paļaujas uz tādu no patērētāja saņemtu informāciju par ienākumiem, kas nav dokumentāri pamatota, PTAC norāda uz Eiropas Savienības tiesas (turpmāk – EST) 2014.gada 18.decembra spriedumu (ceturtā palāta) lietā C-449/13 (turpmāk – Spriedums), kurā EST nosaka, ka:

“Direktīvas 2008/48 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, pirmkārt, tas nav pretrunā tam, ka patērētāja kredītspējas novērtējums tiek veikts, pamatojoties vienīgi uz šī patērētāja sniegto informāciju, ar nosacījumu, ka šī informācija ir pietiekama un ka šī patērētāja sniegtajiem vienkāršajiem paziņojumiem tiek pievienoti apstiprinoši dokumenti, un, otrkārt, tas nenosaka kreditoram pienākumu veikt sistemātiskas patērētāja sniegtās informācijas pārbaudes.” (Sprieduma rezolūīvās daļas 2.punkts).

Minētajā lietā EST analizējusi Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 23.aprīļa Direktīvu 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK, kurā ietvertās normas ir pārņemtas PTAL.

[9.4] PTAC norāda, ka patērētājs ir mazāk aizsargātā līgumslēdzēja puse un nav profesionālis kredītēšanas jomā, līdz ar to ne vienmēr izprot savas saistības un iespējamās sekas. Līdztekus kredīta devēju reklāmas mudina vieglāk ietekmējamu patērētāju uz viegli un ātri iegūstamiem naudas līdzekļiem. Kā norādīts Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 1.jūnija spriedumā lietā Nr.A420163016 AA43-0642-17/5, *“Pietiekami daudzas personas iepirkumus veic impulsīvi, proti, lēmumus var ietekmēt, lai arī personas ir spējīgas pieņemt ekonomiski pamatotus lēmumus. Nereti personas neapzinās reklāmas faktisko ietekmi vai arī apzinās to nepilnīgi”*. PTAC norāda, ka nodoms aizņemties un iegūt līdzekļus kādai vēlmei vai nepieciešamībai rada atkarību aizņemties atkārtoti, tādēļ patērētājs var nepietiekoši izvērtēt vai pārvērtēt savas iespējas. Šādā situācijā kredīta devējam jāizrāda profesionālā rūpība, atbilstoši izvērtējot patērētāja iespējas atdot aizdevumu un izsniedzot tikai tādu, ko patērētājs visticamāk

spētu atmaksāt. Sabiedrībai kā profesionālei patērētāju kreditēšanas nozarē, īstenojot komercpraksi, ir pienākums rīkoties labā ticībā un ievērot visu tai saistošo normatīvo aktu prasības, t.sk., Sabiedrības apstiprinātās iekšējās procedūras, piemēram, Kārtību, un atbilstoši pirms patērētāja kreditēšanas līguma noslēgšanas izvērtēt patērētāja spēju atmaksāt kredītu.

Atbilstoši profesionālās rūpības prasībām maksāspējas vērtēšanā būtiska ir gan kredītriska novērtēšana komersantam, gan paša patērētāja grūtību līmeņa novērtēšana atmaksāt kredītu. Maksāspējas izvērtēšanas mērķi var būt divējādi – gan lai pasargātu kredīta devēju no riska, ka aizņēmējs nespēs segt uzņemtās saistības (t.i, atmaksāt kredīta devēja aizdotos naudas līdzekļus), gan, lai pēc visu (esošo un plānoto) saistību nomaksas patērētāja rīcībā paliktu pietiekoši daudz līdzekļu visu pārējo ikdienas vajadzību segšanai bez pārmērīgām grūtībām. Pirmajā gadījumā maksāspējas izvērtēšanas mērķis ir aizsargāt kredīta devēju no iespējamām zaudējumiem, savukārt PTAC kā patērētāju tiesību uzraudzības iestādes ieskatā tieši otrs mērķis patērētāja maksāspējas izvērtēšanā ir būtiskākais.

Būtiski, lai patērētāja maksāspējas vērtēšanā par pamatu tiek ņemti patērētāja patiesie ienākumi, neradot pārmērīgu risku, ka patērētājam var nākties iekļāt vai pārdot savu īpašumu, lai atmaksātu kredītu, var nākties būtiski ierobežot savus ikdienas tēriņus pamatvajadzībām. Kopumā patērētāju kreditēšana ir būtisks un patērētājiem vajadzīgs pakalpojums, tomēr maksāspējas vērtēšanas procedūrām jābūt pietiekamām, lai pēc iespējas novērstu kredītu piešķiršanu patērētājiem, kuru situācija pēc kredīta saņemšanas visticamāk pasliktinātos. Profesionālā rūpība prasa komersantiem tāda līmeņa rūpību, lai atturētu patērētājus paņemt kredītus, ko tie nevar atmaksāt.

PTAC norāda, ka nespēja tikt galā ar neadekvāti milzīgu saistību apjomu patērētājiem var likt izšķirties par rīcību, kuras sekas var būt ļoti negatīvas, piemēram, negribēta došanās darbā uz ārzemēm¹, dažāda veida atkarību pieaugums, papildu aizņemšanās, stresa apjoma palielināšanās, tādējādi izraisot dažādas psiholoģiskas un citas veida saslimšanas un personīgās dzīves problēmas, pašnāvības apsvērsana, izvēlēšanās gūt neoficiālus ienākumus, dažāda veida krāpšana vai pat noziegumi u.tml. It sevišķi smagi nespēja veikt finanšu saistības var ietekmēt patērētājus ar vairākiem bērniem, ar mazāku ienākumu apjomu un vecāka gadagājuma patērētājus. Līdz ar to neatbilstoša maksāspējas izvērtēšana var radīt sociālas un ekonomiskas sekas valstī kopumā.

[10] Ievērojot visu iepriekš minēto, PTAC konstatē, ka Sabiedrība īstenojusi **profesionālai rūpībai neatbilstošu komercpraksi** saskaņā ar NKAL 4.panta otrās daļas 1.punktu un 6.pantu, nenodrošinot PTAL 8.panta (4¹), (4⁴) un (15) daļā noteiktajam atbilstošu patērētāju spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanu:

[10.1] neizstrādājot tādu kārtību, kādā izvērtē patērētāja spēju atmaksāt kredītu, kas nodrošinātu detalizētu, izsekojamu un PTAL 8.pantam atbilstošu patērētāju spēju atmaksāt kredītu izvērtēšanas sistēmu, balstoties uz patiesu un pietiekamu informāciju par patērētāja ienākumiem un izdevumiem;

[10.2] pieļaujot sistemātiskus konkrētu patērētāju spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanas pārkāpumus:

- 3 kredītlietās no 10 (30% no pārbaudītajām lietām) piešķirot aizdevumus patērētājiem, ņemot vērā neoficiālus/ nepārbaudāmus ienākumus, tādējādi pārsniedzot maksimāli pieļaujamo kredīta maksājumu apmēru;
- 1 kredītlietā piešķirot aizdevumu patērētājam, vispār neizvērtējot tā spēju atmaksāt kredītu, bet pamatojoties tikai uz galvnieka bankas konta apgrozījuma pārskatu.

Attiecīgā komercprakse varēja negatīvi ietekmēt vidusmēra patērētāja ekonomisko rīcību, tā kā patērētāji varēja pieņemt tādas lēmumus par aizdevuma līguma noslēgšanu, kādu citādi

¹ https://www.lafpa.lv/content/uploads/2017/02/Iedz%C4%ABvot%C4%81ju_aptauja_par_emigr%C4%81ciju.pdf

nebūtu pieņēmuši. Atbilstoša maksāspējas vērtēšana atturētu patērētājus paņemt kredītus, ko tie nevar atmaksāt, tādejādi izvairoties no daudzām iespējamām negatīvām sekām patērētājiem. Konstatējams, ka Sabiedrības komercprakse iespējams negatīvi ietekmējusi patērētāju ekonomisko rīcību – 6 (sešas) no 10 (desmit) (60% gadījumos) pārbaudītajām kredītlietām 6 (sešus) mēnešus pēc aizdevuma izsniegšanas nodotas piedziņai, jo kredīta ņēmējs pārtraucis pildīt uzņemtās saistības, 3 (trīs) tiek kavētas termiņā no 17 līdz 40 dienām, 1 (viena) restrukturizēta, pagarinot aizdevuma atmaksas termiņu un samazinot ik mēneša maksājuma lielumu.

Papildus PTAC norāda, ka, pieļaujot tādu patērētāja papildus ienākumu ņemšanu vērā, kuri nav dokumentāri pierādīti, Sabiedrībai kā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjektam ir nepieciešams pārliecināties, vai patērētāja regulārās skaidras naudas iemaksas vai ieskaitījumi kontā, vai arī no trešajām personām saņemtie regulārie maksājumi nav noziedzīgā ceļā iegūti līdzekļi.

[11] NKAL 15.panta astotā daļa nosaka: „*ja Uzraudzības iestāde atzīst komercpraksi par negodīgu, tā ir tiesīga pieņemt vienu vai vairākus lēmumus, ar kuriem: 1) nosaka komercprakses īstenotājam pienākumu atbilstošā veidā sniegt papildu informāciju, kas nepieciešama, lai nodrošinātu komercprakses atbilstību šā likuma prasībām; 2) nosaka komercprakses īstenotājam pienākumu nekavējoties izbeigt negodīgu komercpraksi; 3) aizliedz negodīgu komercpraksi, ja tā vēl nav uzsākta, bet ir paredzama; 4) nosaka komercprakses īstenotājam pienākumu publicēt attiecīgajai komercprakti atbilstošā saziņas līdzeklī paziņojumu, kurā norādīta labotā informācija, atsaucot negodīgo komercpraksi; 5) uzliek naudas sodu šā likuma 15.² pantā noteiktajā kārtībā; 6) nosaka par labas prakses kodeksu atbildīgajai personai pienākumu izdarīt labojumus kodeksā, lai novērstu negodīgu komercpraksi”.*

NKAL 15.² panta pirmā daļa paredz, ka „*uzraudzības iestāde ir tiesīga par negodīgu komercpraksi uzlikt komercprakses īstenotājam soda naudu līdz 10 procentiem no tā pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne vairāk kā 100 000 euro. Soda naudas apmērs ir nosakāms samērīgs ar izdarīto pārkāpumu (..)*”.

[12] Saskaņā ar PTAC 2016.gada 5.februāra Vadlīnijām Nr.3 “*Vadlīnijas Reklāmas likumā un Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā noteikto labprātīgo darbību piedāvāšanai un lēmuma pieņemšanai*” Sabiedrības rīcība klasificējama kā “*sevišķi smags pārkāpums*”, kura būtību raksturo:

[12.1] būtiska ietekme uz sabiedrības/patērētāju kolektīvajām interesēm (Sabiedrība atsaukšanās Vēstulē1 uz ēnu ekonomikas īpatsvaru 20,3% no IKP 2016.gadā);

[12.2] īstenota negodīga komercprakse, kas skar/var skart plašu patērētāju loku:

[12.2.1] Sabiedrība 2017.gadā kopumā ar patērētājiem noslēgusi [...] jaunus līzinga darījumus un Sabiedrības tirgus daļa licencēto Nebanku kredītu devēju no jauna noslēgto Līzinga darījumu skaitā 2017.gadā – [...] %;

[12.2.2] Sabiedrība 2017.gadā kopumā patērētāju līzinga darījumiem izsniegusi [...] EUR un Sabiedrības tirgus daļa licencēto Nebanku kredītu devēju no jauna izsniegto Līzinga darījumu apjomā 2017.gadā – [...] %;

[12.2.3] Sabiedrības līzinga portfeļa atlikums uz 2017.gada 31.bija [...] EUR un Sabiedrības tirgus daļa licencēto Nebanku kredītu devēju izsniegtā Līzinga kredītportfeļa atlikumā uz 2017.gada 31.decembri bija [...] %.

[12.3] pārkāpuma būtība, proti, Sabiedrība ir izsniegusi patērētājiem kredītus, neizvērtējot vai nepienācīgi izvērtējot to maksāspēju:

[12.3.1] saskaņā ar Sabiedrības sniegto 2017.gada 2.pusgada pārskatu par darbības rezultātiem Sabiedrības portfelī uz 2017.gada 31.decembri bez kavējuma ir [...] % no izsniegto kredītu apjoma (nozāres vidējais rādītājs – [...] %);

[12.3.2] 4 (četrās) no 10 (desmit) (40% gadījumos) pārbaudītajām kredītlietām

PTAC konstatējis, ka Sabiedrība neievēro PTAL 8.panta (4¹) un (4⁴) daļās noteikto par patērētāja spēju atmaksāt kredītu izvērtēšanu un pienākumu pieprasīt, iegūt un izvērtēt informāciju par patērētāja ienākumiem atbilstošā apjomā;

[12.3.3.] iespējamais patērētājiem 2017.gadā izsniegto līzingu apjoms, kurus izsniedzot nav atbilstoši izvērtēta patērētāju spēja atmaksāt kredītu, varētu būt aptuveni [...] milj. EUR, pieņemot, ka kopējā izsniegtā līzingu summa 2017.gadā bija [...] milj. EUR, no kuriem [...] % līzīgi ir kavēti, savukārt no kuriem [...] % gadījumos nav atbilstoši izvērtēta patērētāju spēja atmaksāt kredītu, t.i., aptuveni [...] % no visiem 2017.gadā izsniegtajiem līzīgiem.

[13] Saskaņā ar Sabiedrības gada pārskatu par 2017.gadu tās neto apgrozījums bija 13 855 304.00 EUR.

[14] Izvērtējot Sabiedrības īstenotās komercprakses būtību, iespējamo ietekmi uz patērētājiem (lēmuma [14.1] un [14.2] apakšpunkts), lietas izskatīšanas gaitā konstatēto, šī lēmuma [10] punktā minēto, to, ka Sabiedrība neatzīst pārkāpuma esamību, kā arī to, ka PTAC rīcībā nav informācija, ka konstatētā negodīgā komercprakse būtu pārtraukta, Sabiedrība nav izrādījusi nekādu iniciatīvu esošās kārtības uzlabošanā un pārkāpumu novēršanā, gluži pretēji, Sabiedrība skaidri norādījusi, ka attiecīgo pasākumu veikšana var radīt ievērojamu Sabiedrības kredītņēmēju skaita sarukumu, kā arī traucēs patērētājiem, kuru faktiskie ienākumi pārsniedz dokumentāri pierādāmos ienākumus, saņemt kredītus, PTAC secina, ka būtu lietderīgi pieņemt NKAL 15.panta astotās daļas 2. un 5.punktā noteikto lēmumu, lai pārkāpums nākotnē tiktu pārtraukts un neatkārtotos.

Ievērojot šajā lēmumā analizētos pārkāpuma izdarīšanas apstākļus, raksturu un radīto ietekmi, kā arī citus apstākļus, PTAC secina, ka Sabiedrības nodarītais pārkāpums ir vērtējams kā sevišķi smags pārkāpums, tādējādi kopējais soda naudas apmērs Sabiedrībai nosakāms 80 000,00 EUR apmērā. Procentos soda nauda apmērs sastāda aptuveni 0,58% no Sabiedrības 2017.gada neto apgrozījuma un 80% no maksimālās soda naudas, kas uzskatāms par samērīgu soda naudas apmēru, ņemot vērā izdarīto pārkāpumu.

Ņemot vērā minēto, PTAC nolemj:

pamatojoties uz NKAL 1.panta pirmo daļu, 2.pantu, 4.panta pirmo daļu, otrās daļas 1.punktu, 6.pantu, 7.panta pirmo daļu un otrās daļas 2.punktu, 15.panta pirmās daļas 1.punktu, astotās daļas 2. un 5.punktu, 15.²panta pirmo daļu, PTAL 8.panta 4¹daļu un 4⁴daļu, APL 4.pantu, 51.pantu, 55.panta 2.punktu, 65.panta ceturto daļu, 66.pantu un 67.pantu,

uzlikt AS „Mogo”

juridiskā adrese: Skanstes iela 50, Rīga, LV-1013

reģistrācijas numurs: 50103541751

1) pienākumu izbeigt lēmumā konstatēto negodīgu komercpraksi, izstrādājot un apstiprinot detalizētu un izsekojamu parētētāju spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanas kārtību, kā arī uzsākot izvērtēt patērētāju spēju atmaksāt kredītu atbilstoši PTAL 8.panta 4¹ un 4⁴daļā noteiktajam;

2) soda naudu 80 000,00 EUR (astoņdesmit tūkstoši eiro, 00 centi) apmērā.

Saskaņā ar NKAL 19.panta pirmo daļu, Administratīvā procesa likuma 70.panta pirmo un otro daļu, 79.panta pirmo daļu šis lēmums ir spēkā ar dienu, kad tas kļūst zināms Sabiedrībai, un Sabiedrība to var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no dienas, kad lēmums stājas spēkā Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā. Lēmuma pārsūdzēšana daļā par tiesisko pienākumu neaptur tā darbību.

Soda nauda jāsamaksā ar pārskaitījumu, maksājuma uzdevumā norādot:

Saņēmējs: Valsts kase, Reģistrācijas numurs 90000050138
Saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC kods TREL LV22
Konts (IBAN): LV12TREL1060121019400
Maksājuma mērķis: Lēmums Nr. 11 – pk
Pieņemšanas datums: 12.06.2018.

Soda nauda jāsamaksā ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc dienas, kad saņemts lēmums.

Direktore

(personiskais paraksts)

B.Vītoliņa

(..)

IZRAKSTS PAREIZS